

# Wie was toch...

## *Willem van den Bergh*

Het is Willem IV, graaf Van den Bergh, die het krijgsgeweld van de Tachtigjarige Oorlog naar Zutphen brengt. De opstand tegen het Habsburgse bewind is dan nog jong. De watergeuzen roeren zich ver weg in Holland en Zeeland, maar hier lijkt koning Philips II alles onder controle te hebben. Toch hebben zich ook uit onze streken edellieden bij het Verbond der Edelen (1565) aangesloten.

Een van hen is Willem van den Bergh (\*1537, 's-Heerenberg – †1586, Ulft). Van hoge afkomst beschouwt hij zichzelf als autonome rijksgraaf met soevereine pretenties. Een man met een groot ego, die zich in Gelderland aan niemand verantwoording schuldig acht. Maar politiek is hij een twijfelaar. Door zijn zwager Willem van Oranje laat hij zich in het protestantse kamp trekken. Nog voor Alva in 1567 orde op zaken komt stellen, neemt hij – net als Oranje – de wijk naar Duitsland. Zijn goederen worden verbeurd verklaard door de Bloedraad.

Of het nu uit politieke overtuiging is of om Oranje terwille te zijn of gewoon om zijn eigen bezittingen te herwinnen, feit is dat Willem van den Bergh in het voorjaar van 1572 met een leger van zesduizend man vanuit Wesel naar het noorden trekt. Op 10 juni neemt de troep bij verrassing Zutphen in. Willems troepen plunderen kerken en kloosters. Maar dat is niets vergeleken met de strafexpeditie die Alva laat uitvoeren. Nog in hetzelfde jaar herovert Don Frederik de stad. Er wordt geplunderd, gebrandschat en vermoord. Voor Zutphen breekt een lange periode aan van oorlogsgeweld en militaire bezetting, die pas in 1591 eindigt als Maurits de stad definitief in Staatse handen brengt.

Intussen blijft Willem van den Bergh twijfelen over zijn positie in het conflict. Geregeld



Willem van den Bergh, anonieme kunstenaar, 1558. (Samuel H. Kress Collection, National Gallery of Art, Washington)

zoekt hij toenadering tot Parma, de Spaanse landvoogd. Dat levert hem in 1581 het stadhouderschap over Gelderland op. Enkele jaren later kiest Willem openlijk de Spaanse kant.

Dit 'verraad' aan de opstand en aan Oranje wordt hem door tijdgenoten en geschiedschrijvers zwaar aangerekend. Hedendaagse historici oordelen milder. Ook Oranje blijft immers trouw aan Philips II, tot die in 1580 de banvloek over hem uitspreekt. In ons volkslied klinkt het niet toevallig 'Den Coninck van Hispaengien heb ick altijd gheeert'.

*(Rob Kammelaar)*

### Literatuur

- [http://www.biografischwoordenboekgelderland.nl/bio/4\\_Willem\\_IV\\_van\\_den\\_Bergh](http://www.biografischwoordenboekgelderland.nl/bio/4_Willem_IV_van_den_Bergh)
- R.W. Tadama, *Geschiedenis der stad Zutphen*, Zutphen 1856 (heruitgave 1976).